

Notat vedrørende kommunernes budgetforslag 2015

Dette notat præsenterer de overordnede tendenser der berører FOAs grupper i 85¹ danske kommuners *spareforslag* for budget 2015. De 85 kommuner er tilfældigt udvalgt på baggrund af tilgængelig information vedrørende besparelsesforslag til budget 2015. De spareforslag der ligger til grund for notatet ligger på spareforslag.dk, FOAs database over spareforslag i den kommunale budgetlægning. I notatet refereres jævnlige til vedtagne besparelser, men der er primært tale om en analyse af forslag fra budgetprocessen op til budget 2015. Der skal derfor tages forbehold for, om de konkrete spareforslag er blevet gennemført, selvom det er vurderingen, at dette er tilfældet for størstedelen af forslagene. Forslagene tegner samtidig et billede af de tendenser, der er i kommunernes budgetforslag i disse år – også når man kigger frem i tiden.

Notatet har fokus på FOAs store velfærdsområder: Ældreplejen, dagtilbud, teknik og service og kost og service samt generelle medarbejdervilkår. Sundhedsområdet indgår i regionernes budgetter og her henvises til regionernes budgetforslag, som ligger på spareforslag.dk. Desuden gennemførte Epinion for FOA i efteråret 2014 en rundspørge til økonomicheferne i kommunerne, som spurgte ind til de vedtagne budgetter².

Ældre og sundhedsområdet - serviceforringelser, lukninger, velfærdsteknologi og rehabilitering

Rammebesparelser er mest udbredt

60 procent af de undersøgte kommuner foreslår rammebesparelser eller effektiviseringer/serviceforringelser på ældreområdet. Hillerød foreslår fx en rammebesparelse på 1,8 procent på hjemmeplejen (ca. 1 mio. kr.), Allerød Kommune foreslår at spare 1 procent ved at reducere serviceniveauet på ældreområdet (ca. 1 mio. kr.) og i København og Herlev har man vedtaget at spare hhv. 1 procent på ældreområdet og 1 procent på plejecentrene. Desuden har man vedtaget ikke at korrigere helt for demografien i Herlev og Esbjerg, hvilket kan komme til at give store budgetudfordringer på sigt. Samtidigt foreslår mange kommuner at effektivisere, hvilket ofte de facto betyder serviceforringelser. Fx foreslår Faaborg-Midtfyns, Bornholms og Viborg Kommuner at reducere de ældres adgang til bad og rengøring for hhv. 1,5 mio. kr., 2,6 mio. kr. og 2,4 mio. kr. Brønderslev foreslår blandt andre kommuner at reducere bemanningen om natten på plejecentre og herved spare ca. 1,5 mio. kr. og i Esbjerg har man vedtaget at spare 0,5 mio. kr. ved reduceret dækning om natten.

¹ Aabenraa, Aalborg, Aarhus, Albertslund, Allerød, Assens, Ballerup, Billund, Bornholm, Brøndby, Brønderslev, Dragør, Egedal, Esbjerg, Faaborg-Midtfyn, Fanø, Favrskov, Faxe, Fredensborg, Fredericia, Frederiksberg, Frederikshavn, Furesø, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Greve, Guldborgsund, Haderslev, Hedensted, Herlev, Hillerød, Holbæk, Holstebro, Horsens, Hvidovre, Høje-Taastrup, Ikast-Brandø, Ishøj, Kalundborg, Kerteminde, København, Køge, Langeland, Lejre, Lolland, Lyngby-Taarbæk, Læsø, Mariagerfjord, Middelfart, Morsø, Norddjurs, Nordfyn, Nyborg, Næstved, Odder, Odense, Odsherred, Randers, Rebild, Ringkøbing-Skjern, Ringsted, Roskilde, Rudersdal, Rødovre, Samsø, Silkeborg, Skanderborg, Skive, Slagelse, Sorø, Stevn, Struer, Svendborg, Syddjurs, Sønderborg, Thisted, Tønder, Vallensbæk, Varde, Vejen, Vesthimmerland, Viborg, Vordingborg, Ærø.

² Rundspørgen ligger på <http://www.foa.dk/Forbund/Presse/Rapporter-undersogelser/Kommune%20Region> under navnet *Kommunal budgetundersøgelse for 2015 – 2. runde*

Strukturændringer

I knap hver fjerde kommune er der forslag om ændringer i strukturen på ældre- og sundhedsområdet. Det er primært pladser på – eller hele pleje- og aktivitetscentre, der foreslås nedlagt, men også nedlæggelse af plejeboliger samt sammenlægning af hele plejedistrikter er i spil. Viborg Kommune foreslår at nedlægge alle små plejecentre og bygge ét stort, hvilket på sigt kan spare 13,6 mio. kr. I tråd hermed foreslår Aalborg Kommune, at "konsolidere" alle små plejehjem og herved spare 13 mio. kr.

Velfærdsteknologi

Lidt over en femtedel af kommunerne foreslår at spare penge ved hjælp af velfærdsteknologi. Flere af disse foreslår lifte til tunge løft, der aflaster plejepersonalet, hvor fx København har vedtaget at spare 2,43 mio. kr. på elektriske hjælpemidler, og Kerteminde har tillige vedtaget at spare 1,4 mio. kr. ved velfærdsteknologi. Samtidigt foreslår fx Bornholms Kommune at spare 1,2 mio. kr. ved at indføre robotstøvsugere i private hjem - en velfærdsteknologisk aktivitet, der tidligere har mødt stor kritik, da rengøringsniveauet faldt mærkbart.

Rehabilitering

Forebyggelse og rehabilitering foreslås i 23 ud af 85 kommuner, dvs. over en fjerdedel. I Holbæk foreslår man eksempelvis at styrke indsatsen omkring rehabilitering, da det forventes at aflaste hjemme- og sygeplejen samt plejecentrene. De samlede spareforslag beløber sig til 5,7³ mio. kr. I Hillerød kommune foreslår man at reducere udgifterne til hjemmehjælp med 2 mio. kr. ved øget hverdagsrehabilitering. Der er lagt op til at fjerne de 2 mio. kr. forlods, hvilket kan være problematisk, da man ofte overvurderer besparelsens størrelse, hvormed det reelt opleves som en rammebesparelse i et vidt omfang. I Kerteminde har man desuden vedtaget at spare 0,6 mio. kr. på hverdagsrehabilitering og derved visitere færre ydelser.

Udbud

Ca. 15 procent af kommunerne foreslår udbud- og eller udlicitering på ældre- og sundhedsområdet. Syv kommuner foreslår herunder udbud af ydelser i - eller dele af - hjemmeplejen, hvor fx Rudersdal Kommune foreslår at spare 1,2 mio. kr. ved udbud af hjemmeplejen. Greve foreslår at sætte driften af et plejecenter i udbud, mens Køge foreslår at spare 1,5 mio. kr. ved at sætte et helt plejedistrikt i udbud.

³ Når alle besparelsesforslagene om rehabilitering på ældre- og sundhedsområdet i Holbæk kommune lægges sammen.

Daginstitutioner og dagplejen – servicereduktion, nednormering, lukning og klyngeledelse

Knap 70 procent af de 85 undersøgte kommuner planlægger at spare på daginstitutions- eller dagplejeområdet. En del skyldes faldende børnetal, men også et faldende serviceniveau, hvor 10 procent af kommunerne forventer færre penge pr. barn i budget 2015⁴.

Rammebesparelser

I over halvdelen af kommunerne foreslås der at spare ved ikke specificerede rammebesparelser eller serviceforringelser/effektiviseringer. Eksempler på dette er Aarhus, hvor det foreslås, at alle institutioner beskæres for samlet 1,6 mio. kr., Kalundborg kommune, hvor der samlet kan spares for 1,5 mio. kr. og ikke mindst Thisted, der foreslår at spare 3 mio. kr. via servicereduktioner på dagtilbud og dagplejen. I flere kommuner, fx Kerteminde, har man vedtaget at spare 1 procent på hele dagtilbudsområdet. Kvalitetsmidlerne⁵ foreslås sparet væk på Bornholm og i Stevns Kommune, og flere kommuner foreslår at skære i driftsbudgettet på enkelte institutioner.

Sammenlægninger

Mere specifikt foreslår over hver tredje kommune at spare penge ved at sammenlægge eller lukke institutioner. 14 af disse, dvs. ca. 15 procent, foreslår at lukke dagsinstitutioner eller dele af dagplejen. Eksempelvis Albertslund, Bornholm, Greve og Sønderborg Kommuner, der foreslår at reducere i dagplejen for hhv. 1,2 mio. kr., 0,45 mio. kr., 1,2 mio. kr. og 17,2 mio. kr. I Greve vil konsekvensen konkret være 15 færre dagplejere – et led i den foreslåede "kapacitetstilpasning". Regulære daginstitutionslukninger foreslås i ca. 13 procent af kommunerne, hvor man fx sparer 1,1 mio. kr. i Hillerød og 1,5 mio. kr. i Holbæk. Samtidigt foreslår næsten hver fjerde af de undersøgte kommuner at spare ved at lægge institutioner eller institutionsdistrikter sammen. I Køge foreslår man at spare 1,2 mio. kr. på husleje, rengøring og drift ved at sammenlægge institutioner, og Nordfyns Kommune foreslås en besparelse på 2 mio. kr. ved indførelse af klyngeledelse.

Åbningstid og normering

I lidt over 10 procent af kommunerne betyder serviceforringelser reduceret åbningstid, enten ved øget ferielukning eller som færre ugentlige timer. Dette er fx tilfældet i Ishøj, hvor man foreslår at reducere åbningstiden i dagtilbud med 0,5 timer ugentligt og hermed opnå en besparelse på 0,75 mio. kr. I Kerteminde har man vedtaget at reducere åbningstiden for samlet 1 mio. kr.

⁴ For analyse af serviceniveau, se Epinions rapport jf. fodnote 2.

⁵ Statslig pulje til forbedring af kvaliteten på dagtilbudsområdet

Otte kommuner foreslår nednormeringer generelt, eller ændret forhold mellem pædagoger og medhjælpere. Inkluderes forslag om reduktion af støttepædagoger, tidligere overgang til næste institutionstrin⁶ etc., er det 20 procent af kommunerne, der de facto foreslår at sænke normeringen.

Klubber og SFO – normering, åbningstid, lukning og omorganisering

Lavere serviceniveau

Som på dagtilbudsområdet lægges der også op til besparelser på SFO og klubområdet. Overordnet set foreslår mere end fire ud af ti kommuner at reducere serviceniveauet eller effektivisere på klub- og SFO-området, hvor fx Ærø har vedtaget at skære 2 procent af budgettet til SFO. Sammenholdes alle besparelsesforslag, der de facto betyder flere børn pr. voksen, da vil næsten 10 procent af kommunerne spare ved netop at sænke normeringen. Eksempler på dette er Allerød Kommune, der foreslår at beskære normeringen i SFO med 10 procent, svarende til 1,55 mio. kr. Ligeledes foreslår Hillerød at spare 1,7 mio. kr. ved at øge belastningsgraden med et barn mere pr. voksen i SFO. Albertslund, Faaborg-Midtfyn og Ringsted foreslår tidligere overgang fra børnehave til SFO, hvormed det enkelte barn vil opleve mindre voksentid. Fem kommuner foreslår at reducere den ugentlige åbningstid i klubber eller SFO, hvilket kan ses i sammenhæng med den udvidede skoledag. Derudover foreslår Næstved at øge antallet af lukkedage i forbindelse med ferier, og i tråd hermed foreslår Guldborgsund at indføre fem faste lukkedage om året.

Lukninger og sammenlægninger

Som på daginstitutionsområdet foreslås det også i flere kommunerne at lukke eller nedlægge flere fritids- og ungdomsklubber. Syv kommuner (ca. 8 procent) foreslår således at lukke klubber, hvor et af de mest omfangsrige forslag kommer fra Bornholm, hvor det foreslås at nedlægge alle skolefritidsklubber og herved spare 1,7 mio. kr. I Kerteminde har man vedtaget at lukke "juniorklub" for 5.-6. klasse og derved spare 0,2 mio. kr.

Samtidigt foreslås omorganiseringer og sammenlægninger i fx Allerød, hvor der lægges op til, at klubber omdannes til SFOII, og ungdomsklub og ungdomsskole samorganiseres. Lignende foreslår Faxe, at fritidshjem omlægges til SFOI, fritidsklub til SFOII og juniorklub til SFOIII samt indførelse af områdeledelse mellem skoler og institutioner.

Specialområdet – normering, visitation, hjemtagelse og organisering

Reduceret serviceniveau

I næsten fire ud af fem kommuner foreslår man at spare på specialområdet, herunder specialundervisning og tilbud til handicappede. I Haderslev har man fx vedtaget at "tilpasse

⁶ Når et barn flyttes fra vuggestue til børnehave, vil det opleve flere voksne pr. barn, hvorfor tidligere overflytning kategoriseres som en reduceret normering set overordnet. Se fx Faaborg-Midtfyn, Albertslund, Furesø, og Ringsted.

serviceniveauet" for 5 mio. kr. Lidt under hver tiende kommune foreslår direkte at spare ved at reducere normeringer eller klassekvotient. Det er fx vedtaget i København, hvor man sænker normeringen om natten for 2,25 mio. kr., og lignende har man i Esbjerg vedtaget at sænke normeringen i specialklasserne, hvilket skal spare 1,5 mio. kr. Tæller man reduktion i støttetimer med, er tallet for ændret normering omkring 15 procent.

Ændret visitation

Lidt over 10 procent af kommunerne foreslår at spare ved at skærpe visitationen på specialområdet. I Ringkøbing-Skjern Kommune foreslår man fx at spare 3 mio. kr. ved at visitere til bostøtte, frem for botilbud. I 15 kommuner, svarende til næsten hver femte, foreslår man at spare ved at ændre på strukturen på specialområdet, enten ved sammenlægninger eller lukninger. I Frederikshavn foreslår man fx at spare 1,5 mio. kr. ved at nedlægge døgncenterpladser og 2 mio. kr. ved at omorganisere Center for Handicap og Psykiatri. Næsten 15 procent af kommunerne overvejer at spare på befordring på specialområdet. Samtidigt foreslår næsten 10 procent at spare ved at ændre i taksterne på området. Eksempelvis har både Kerteminde vedtaget og Nordfyn foreslået at hæve brugerbetalingen for specialpladser i SFO ca. 0,2 mio. kr.

Hjemtager eksterne tilbud

11 kommuner vil hjemtage opgaver inden for specialområdet, fx har man i Kerteminde vedtaget at spare 1,4 mio. kr. ved at hjemtage eksterne botilbud, og i Rudersdal foreslår man at spare 1,5 mio. kr. Hjemtagelser kan være en fin måde at spare på, men der er en risiko for, at kommunens eget tilbud har et lavere serviceniveau, og i den situation kommer det ikke brugeren til gode.

Teknisk service – servicereduktioner, kollektiv trafik og borgerbefordring

Lavere serviceniveau

Som de seneste år spares der på teknisk service i mange kommuner. Der er spareforslag i 62 ud af de 85 kommuner, hvilket er over 70 procent. Næsten hver anden kommune foreslår at spare på befordringsområdet, herunder kollektiv trafik og/eller befordring på forvaltningsområderne. 30 procent af kommunerne foreslår således at spare på befordring af borgere til aktiviteter, lægebesøg etc., mens knap 25 procent af kommunerne overvejer at spare på kollektiv trafik. Et konkret eksempel ses i København, hvor man foreslår at nedlægge rute 1A, hvilket fra 2017 kan spare 20 mio. kr. årligt. I Syddjurs Kommune foreslås det at spare 1,2 mio. kr. på kørsel af ældre til aktiviteter, således at de ældre fremover selv skal sørge for transport.

Biblioteksbesparelser

Ca. en tredjedel af kommunerne foreslår at spare på bibliotekerne, typisk ved rammereduktioner og lukninger. Fx har man vedtaget at spare 0,33 mio. kr. på folkebibliotekerne i Vesthimmerlands

Kommune. Ikast-Brande foreslår at spare 1 procent på rammen, og Bornholm foreslår at spare 0,64 mio. kr. ved at lukke Hasle og Svaneke biblioteker.

Udbud

Seks kommuner foreslår udbud på teknik og service-området. København, Furesø og Bornholm arbejder med udbud på befordringsområdet, og Allerød, Greve og Faaborg-Midtfyn arbejder med udbud af centre, hvor man i Allerød Kommune foreslår at udbyde hele Allerød Service.

Køkken – børn, ældre og generelle besparelser

På køkkenområdet foreslås det at spare i 18 kommuner, svarende til ca. hver fjerde af de undersøgte kommuner. 14 af disse foreslår at spare ved ikke specificerede rammebesparelser, effektiviseringer eller serviceforringelser. Fx foreslår man at spare 2,5 mio. kr. i Viborg Kommune, ved at fjerne måltiderne i daginstitutioner samt at skære i tilskuddet til kantinedrift på rådhuset for 0,35 mio. kr. Lignende har man vedtaget at spare 2,5 mio. kr. i Esbjerg Kommune ved at stoppe den fulde forplejning i institutioner for 0-2 årige. Mariagerfjord Kommune foreslår i samme tråd at spare 1,5 mio. kr. på madproduktionen til de ældre.

I Holbæk Kommune foreslår man at udbyde madproduktionen på fritvalgsområdet ligesom man på Ærø foreslår at lægge en plan for udlicitering af catering på færgeområdet. På Bornholm og i Køge foreslås det henholdsvis at nedlægge kantinedrift under teknik- og miljøudvalget og lukke de mindst besøgte caféer.

Rengøring – serviceforringelser, optimering og udbud

Hver fjerde af de undersøgte kommuner foreslår besparelser, der vil påvirke rengøringspersonalet. I denne optælling er reduceret rengøring i hjemmeplejen ikke medtaget, da det er SOSU-personalet, der påvirkes af sådanne besparelser og ikke rengøringspersonalet. Hver fjerde kommune foreslår at spare ved serviceforringelser, effektiviseringer eller ikke-specificerede rammebesparelser. På Bornholm foreslår man at spare ca. 0,5 mio. kr. på rengøring på plejecentrene og i København har man vedtaget at spare 1 mio. kr. på rengøring på plejecentrene, hvilket svarer til en reduktion på 7,5 årsværk. Samtidigt har Slagelse vedtaget at spare 2 mio. kr. på en "optimering" af kommunens rengøringsopgaver.

I Assens, Vordingborg, Nordfyns og Ringsted kommuner foreslår man at udlicitere dele af kommunens rengøring, og i Køge og Stevns foreslår man at tøjvask skal udliciteres.

Udbud – en udbredt sparetaktik

Ca. hver fjerde kommune foreslår udlicitering på FOA-relevante områder, når seks tværgående udbudsbesparelser tælles med (besparelser der ikke er nærmere defineret, men skal hentes på tværs af kommunen). Ca. 15 procent af kommunerne foreslår udbud- og eller udlicitering på ældreområdet.

Seks kommuner foreslår herunder udbud af ydelser i - eller dele af – hjemmeplejen, hvor fx Rudersdal Kommune forventer at spare 1,2 mio. kr. ved et udbud af hjemmeplejen. En kommune (Greve) foreslår at sætte driften af et plejecenter i udbud, mens én kommune (Køge) foreslår at spare 1,5 mio. kr. ved at sætte et helt plejedistrikt i udbud.

To kommuner foreslår udlicitering på specialområdet, herunder indkøb (Holbæk) og døgnplejen (Stevns)⁷. Fire kommuner foreslår at konkurrenceudsætte rengøringsområdet (Ringsted, Vordingborg, Nordfyn, Assens) og Ærø foreslår at udlicitere catering på Ærø-færgen. Seks kommuner foreslår udbud på teknik og service-området, herunder København, Furesø og Bornholm (borgerbefordring) og Allerød, Greve og Faaborg-Midtfyn (servicecentre).

Medarbejdervilkår – kurser, uddannelse, trivsel og fagligt arbejde

I næsten hver fjerde kommune foreslås det at ændre på medarbejdervilkårene. Der er bl.a. forslag om reduceret mulighed for kurser og efteruddannelse, hvor næsten hver tiende kommune foreslår at spare. Bornholm foreslår fx at spare 6 mio. kr. ved mindre kursusaktivitet og personalepleje. Samtidigt foreslår fem kommuner at spare på tilskud til fagligt arbejde, herunder forslag om, at refusion for TR-arbejde halveres i Ishøj (1,1 mio. kr.), puljen til TR-, arbejdsmiljø- og MED-repræsentanter foreslås skåret på Bornholm (0,2 mio. kr.), Uddannelse til H-MED på Samsø foreslås reduceret med 50.000 kr., MED-systemet foreslås beskåret med 0,28 mio. kr. i Ringkøbing-Skjern Kommune og i Mariagerfjord foreslås at beskære arbejdsmiljøuddannelsen med 50.000 kr.

Tre kommuner foreslår at spare på hhv. personalekaffen (Bornholm), frugtordningen (Herlev - vedtaget) og antallet af kaffepauser (Ringkøbing-Skjern), og i Slagelse har man vedtaget at spare 3 mio. kr. på trivsels for medarbejderne. I Furesø foreslås at nedlægge alle forhåndsftaler (0,25 mio. kr.) og i Rudersdal og Næstved foreslår man at inddrage fridage for hhv. 0,8 og 1,1 mio. kr.

Midler til forskudt arbejdstid foreslås reduceret i Lejre (0,12 mio. kr.) og Gladsaxe og Furesø foreslår at spare på voksenelevlønnen. Samtidigt har København vedtaget, at arbejdspladser med fleksjobbere ansat selv afholder hele udgiften, hvilket kan spare 2,1 mio. kr. Barselspuljer og generel vikardækning rammes af spareforslag i tre kommuner, fx Allerød, der vil spare 1 mio. kr. ved en "vikaranalyse".